

Juridiska fakultetsstyrelsen
Professor emeritus Michael Bogdan

Justitiedepartementet

Remiss: Nya regler om utländska föräldraskap och adoption i vissa fall (SOU 2021:56)

Ju2021/02514

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, som har anmodats att yttra sig över rubricerat betänkande, får härmed avge följande yttrande, som utarbetats av professor emeritus Michael Bogdan.

Fakultetsstyrelsen välkomnar att Sverige enligt förslaget ska få en lagreglering av de internationellt privat- och processrättsliga aspekterna av surrogatmoderskap. Trots att sådana arrangemang av svensk rätt behandlas som en negativ företeelse, så att de bl.a. inte får genomföras i den svenska hälso- och sjukvårdens regi, bör de inte ignoreras av rättsordningen eftersom det förekommer att de och deras rättsverkningar aktualiseras också här i riket.

Fakultetsstyrelsen anser att den negativa svenska inställningen bör omprövas, vilket medför bl.a. att Fakultetsstyrelsen i likhet med professor Michael Hellners särskilda yttrande inte anser det särskilt angeläget att hindra att i Sverige hemmahörande ”beställare” använder sig av surrogatarrangemang i främmande länder med en mera tillåtande inställning. Detta remissyttrande respekterar dock att utredningen enligt kommittédirektiven varken ska överväga en förändring av föräldrabalkens materiella regler om föräldraskap eller uppmuntra till att de kringgås.

Fakultetsstyrelsen tillstyrker införande genom förslagets 2a § i lagen (1985:367) av en lagvalsregel om föräldrapresumtion för en kvinna som är eller har varit gift med den kvinna som fött barnet. Den ur svensk synvinkel mest problematiska situationen är emellertid sådana fall där beställaren (den tilltänkta föräldern), som är hemmahörande i Sverige, varken är gift eller sambo med den födande utländska surrogatmodern. Fakultetsstyrelsen delar utredningens uppfattning att det rättsliga bandet mellan den tilltänkta modern och barnet i dessa fall normalt lämpligen bör etableras genom adoption, förutsatt att de svenska adoptionsreglerna liberaliseras och anpassas så att de underlättar, och i vart fall inte hindrar, sådana adoptioner. Utredningens förslag till dessa liberaliseringar och anpassningar torde uppfylla Sveriges internationella åtaganden och tillstyrks, men fakultetsstyrelsen skulle gärna se att de går längre, i synnerhet i sådana fall där den tilltänkta modern även är barnets genetiska moder (se professor Hellners särskilda yttrande, särskilt på betänkandets sid. 313-314).

Fakultetsstyrelsen förstår tanken bakom de föreslagna nya lagvalsreglerna i 2b och 2c §§ lagen (1985:367) avseende sådana fall där den tilltänkta föräldern i samband med barnets födelse hade hemvist och var bosatt minst ett år utan avbrott i den stat där barnet föddes. Barnets födelseland kan dock vara helt tillfälligt (barnet kan t.ex.

ha blivit fött där under surrogatmoderns genomresa) och är därför enligt fakultetsstyrelsens mening mindre lämpligt som anknytningsmoment. Det kan lämpligen ersättas med det land där surrogatmodern vid tiden för barnets födelse hade hemvist.

Enligt delegation

Michael Bogdan